

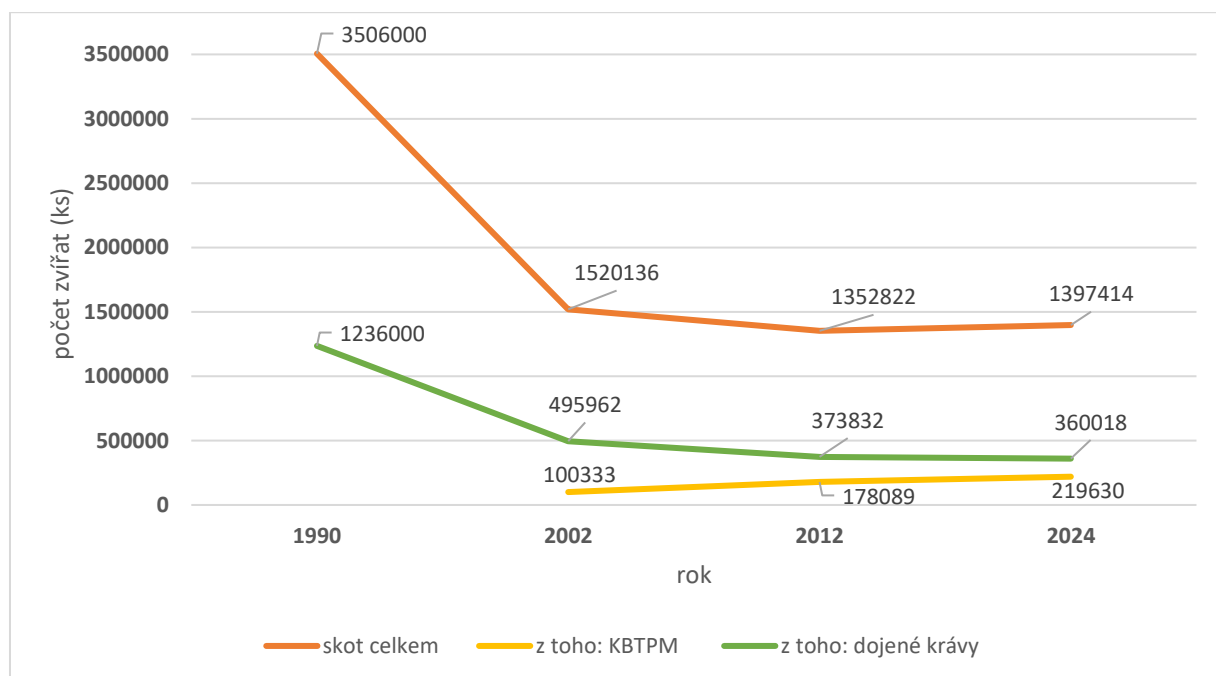
EKONOMIKA VÝROBY MLÉKA V ROCE 2024

MIKROP ČEBÍN A.S.
STANISLAV STANĚK

Situace v chovu dojeného skotu v roce 2024 z dat MZe ČR

Vážení chovatelé, stejně jako v předchozích letech se Vám do rukou dostává komplexní ekonomická analýza společnosti MIKROP ČEBÍN, a.s., věnovaná ekonomice výroby mléka v ČR v roce 2024. Na úvod této studie se podívejme na stěžejní data o chovu dojeného skotu v České republice za rok 2024. Podle Komoditní karty Skot a hovězí maso (MZe, červen 2025), došlo v roce 2024, a to ve srovnání s rokem 2023, k nárůstu početních stavů skotu o 27 821 ks na 1 397 414 kusů skotu, tj. 102 % v meziročním srovnání stavu skotu 2024/2023. Početní stavy skotu tak dosahovaly podobné úrovně jako tomu bylo v roce 2005 (1 397 308 kusů). Početní stavy krav byly v roce 2024 o 11 176 krav vyšší (celkem 579 648 krav), a to ve srovnání s rokem 2023 (celkem 568 472 krav). Nárůst celkového počtu chovaných krav v ČR jde zejména na vrub kravám bez tržní produkce mléka - KBTPM (+8 821 krav). Vývoj početních stavů mezi roky 1990 a 2024 je uveden v grafu 1.

Graf 1: Vývoj početních stavů skotu, dojených krav a krav bez tržní produkce mléka (MZe 2011 a 2025)

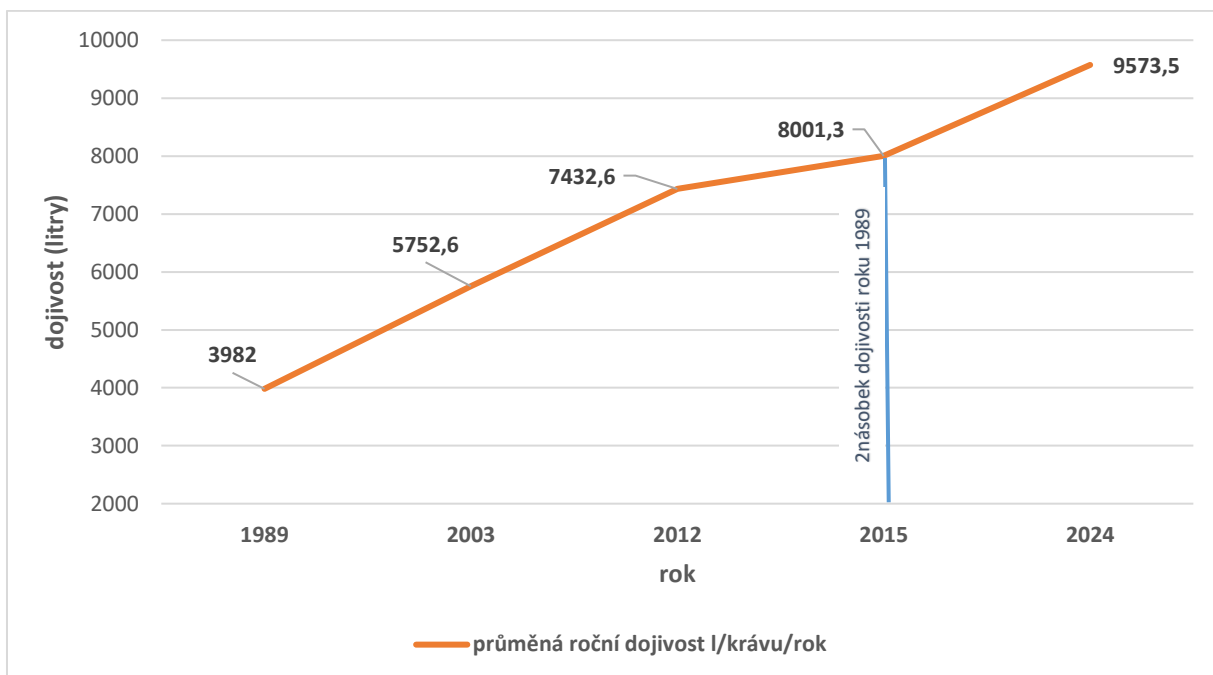

Průměrný počet dojených krav (dojnic) byl v roce 2024 v ČR 360 018 krav, což je o +2 355 krav více než v roce 2023 (Komoditní karta Skot a hovězí maso, MZe, červen 2025). Průměrná denní dojivost v roce 2024 vzrostla o 0,28 litru na krávu a den oproti roku 2023, a dosahovala tak úrovně 25,67 litrů/krávu/den (v roce 2023 průměrná denní dojivost činila 25,39 litrů/krávu/den). Průměrná roční dojivost se v roce 2024 zvýšila na 9 573,50 mléka/krávu za rok (graf 2), což je o +221,70 l/krávu/rok více, a to ve srovnání s rokem 2023. Výroba mléka v roce 2024 dosahovala 3 460,40 mil. litrů mléka, a to při tržnosti 97,10 % (tržnost mléka v roce 2023 byla 97,20 %). Míra soběstačnosti v komoditě mléko (výroba/spotřeba) činila v roce 2024 úrovně 143,60 % (Komoditní karta Mléko a mléčné výrobky, MZe, červen 2025).

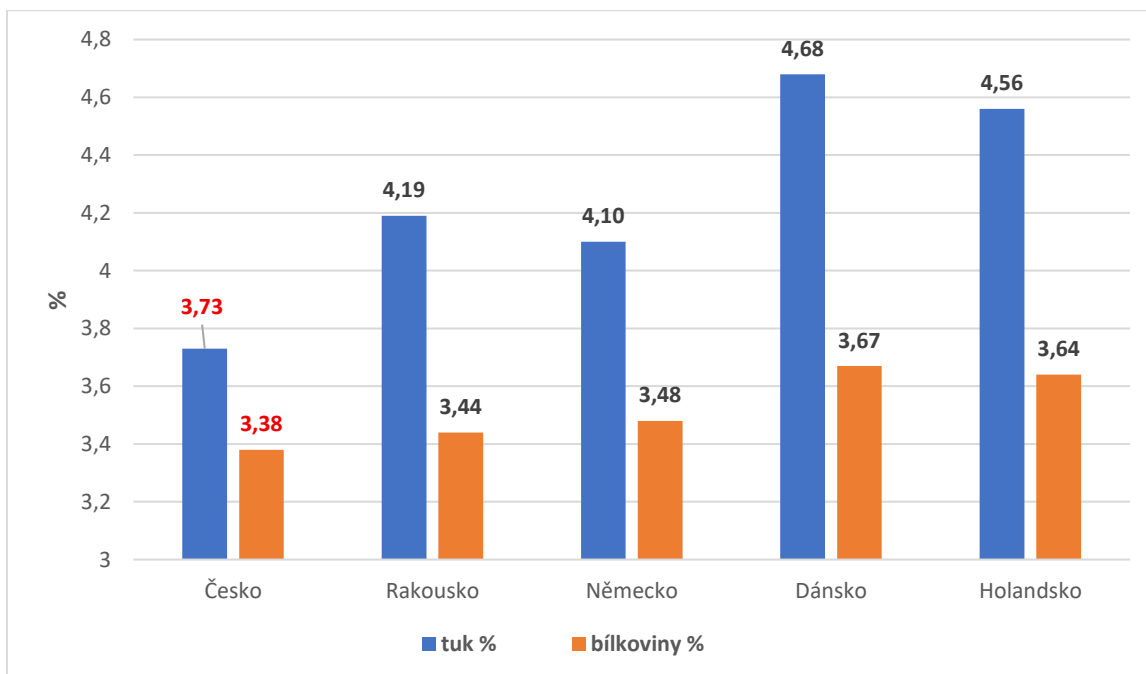
Velmi zajímavé je srovnání obsahu složek – tuku a bílkoviny v mléce za rok 2024 (graf 3), ze kterého vyplývá, že obsah tuku v mléce je v ČR na nejnižší úrovni ze všech sledovaných států EU!. V případě obsahu bílkoviny se pohybuje ČR v druhé polovině států EU. Do budoucna lze

tedy očekávat ze strany zpracovatelů v ČR vyšší tlak na chovatele v oblasti zlepšení parametrů obsahu tuku a bílkoviny v produkovaném mléce.

Graf 2: Vývoj průměrné roční užitkovosti (dojivosti) krav v l/krávu/rok (MZe, 2025)

Graf 3: Vývoj obsahu tuku (%) a bílkoviny (%) v kravském mléce v roce 2024 ve vybraných státech EU (Eurostat, 24.7.2025)

Výsledky kontroly užitkovosti

Podle Ročenky svazu chovatelů holštýnského skotu (2025) bylo v roce 2024 v kontrole užitkovosti (KU) 336 390 krav, což je o 4 645 krav méně než v roce 2023. Plemena zastoupená v KU v roce 2024: 62,20 % (♂) holštýnský skot včetně kříženek, 33,80 % (♀) český strakatý

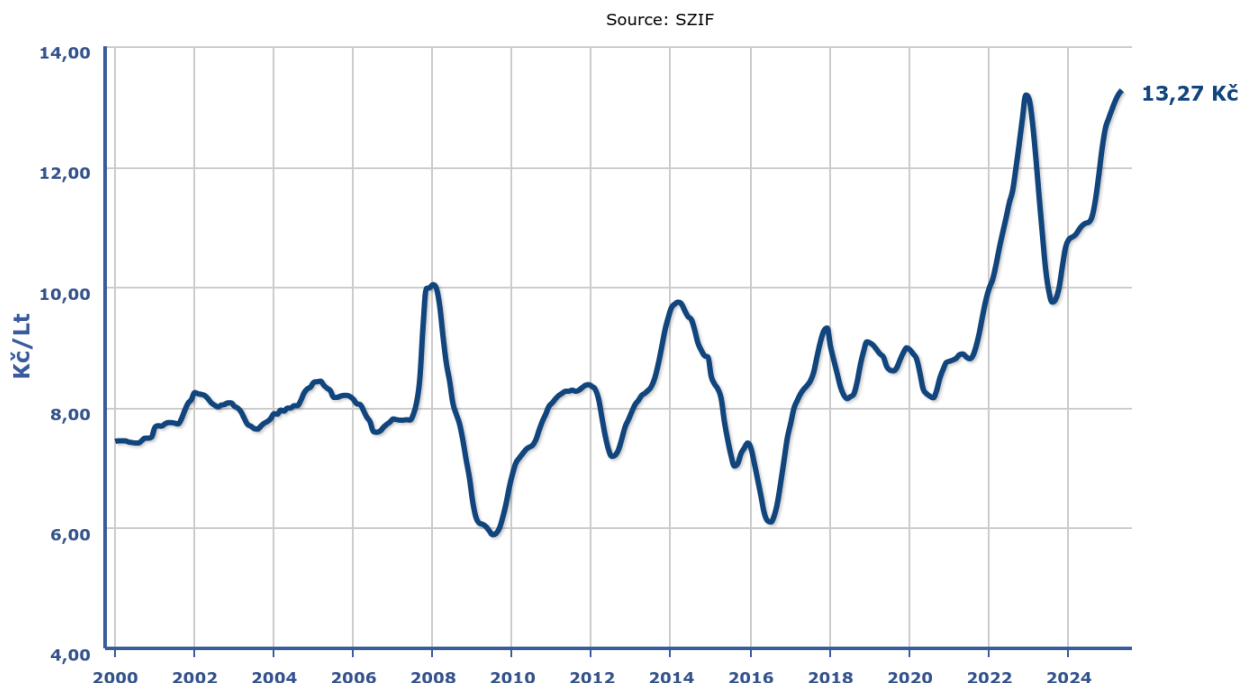
skot a 1,30 % montbeliard. Z pohledu plemenné sklady krav v KU je zřejmé, že od roku 2010 došlo a stále dochází v případě českého strakatého skotu k významnému poklesu populace krav v KU (139 003 krav v roce 2010, vers. 113 536 krav v roce 2024, meziročně $\searrow$ o 4 331 krav v KU), zatímco holštýnská populace krav v KU se pohybuje stabilně již mnoho let okolo úrovně 209 tis. krav (205 290 krav v roce 2010, vers. 209 250 krav v roce 2024, meziročně $\nearrow$ o 402 krav v KU).

Podle této ročenky dosahovala průměrná užitkovost holštýnské populace krav v KU v roce 2024 úrovně 11 135 kg mléka (+392 kg mléka mezi roky 2024/2023), zatímco u populace krav plemene české strakaté to bylo 8 506 kg mléka (+341 kg mléka mezi roky 2024/2023). Za celou ČR byla průměrná produkce mléka od krav v KU v roce 2024 na úrovni 10 128 kg mléka/krávu, což je o +387 kg mléka/krávu více než v roce 2023.

Cena mléka

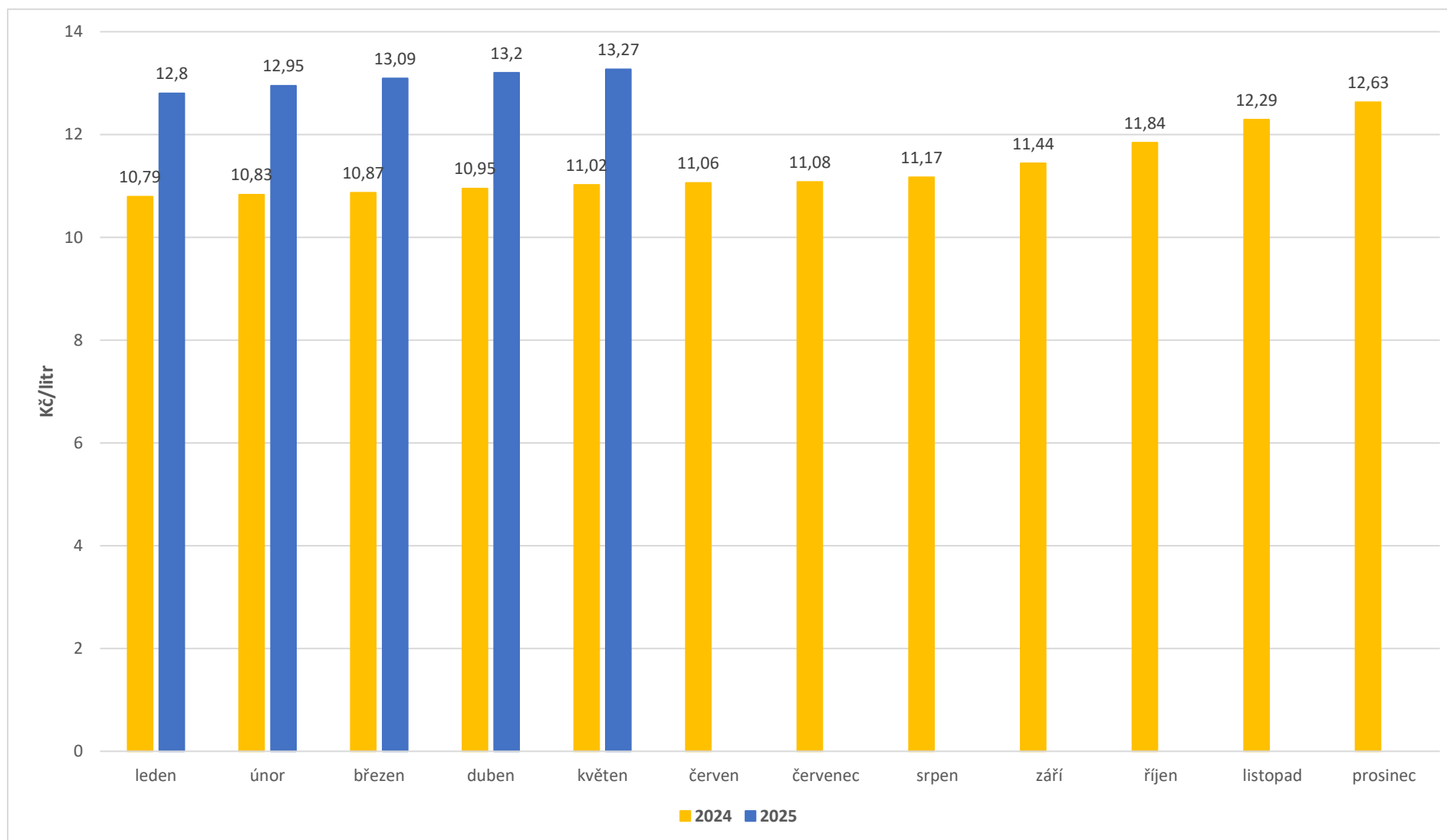
Průměrná cena zemědělských výrobců (CZV) kravského mléka byla v roce 2024 v průměru 11,33 Kč/litr, což je více než v roce 2023, kdy tato dosahovala úrovně 10,97 Kč/litr (MZe ČR 2025). V grafu 4 je znázorněn vývoj výkupní ceny mléka v ČR od roku 2000 až do května 2025. Vývoj CZV kravského mléka od ledna 2024 do května 2025 je uveden v grafu 5, ze kterého je patrný pravidelný pozvolný meziměsíční růst výkupních cen mléka, který započal v listopadu 2023. Jen pro zajímavost, cena mléka v kvalitě BIO za rok 2024 byla na úrovni 12,42 Kč/l.

Graf 4: ČR - vývoj výkupní ceny mléka (Kč/l) mezi roky 2000 až 2025

zdroj: <https://www.clal.it>; Regulace EC č. 479/2010 článek 2

Graf 5: Měsíční vývoj CZV kravského mléka v Kč/l – mlékárny v roce 2024 a 2025 (MZe ČR 2025)

Výsledky vlastního šetření

V letošním roce byly pro účely našeho šetření získány podklady o produkčních a ekonomických ukazatelích výroby mléka z 76 chovech dojeného skotu (24 chovů českého strakatého skotu, 48 chovů holštýnského skotu a 4 chovy s chovem obou výše uvedených plemen) za rok 2024.

Průměrná roční produkce mléka na krávu, v námi hodnoceném souboru chovů za sledované období roku 2024, dosahovala úrovně 10 465 kg, zatímco vlastní tržní produkce pak 10 255 kg mléka/krávu/rok (po odpočtu produkce mleziva, krmného tranzitního mléka a mléka odpadního). Tržnost mléka na námi hodnocených farmách dosahovala úrovně 98,00 %, což je o něco více, než jakou uvádí např. Komoditní karta Mléko – tržnost 97,10 % (MZe, 2025). Průměrná realizační (nákupní) cena mléka v roce 2024 dosahovala u hodnoceného souboru 76 chovů 11,28 Kč/kg (v roce 2023 dosahovala 11,06 Kč/kg), což odpovídalo denním a ročním tržbám za prodané mléko 316,80 Kč/KD, resp. 115 646 Kč/krávu/rok. Pro srovnání, v roce 2023 byly denní a roční tržby za mléko nižší, a to 294,90 Kč/KD, resp. 107 639 Kč/rok na krávu.

Jednou z příjmových položek výroby mléka jsou též přímé dotace na chov krav, které dosahovaly v roce 2024 v hodnoceném souboru chovů úrovně 0,686 Kč/kg prodaného mléka (tj 19,27 Kč/KD, tedy 7 035 Kč/krávu/rok), zatímco v roce 2023 pak výše 0,574 Kč/kg prodaného mléka. V naší kalkulaci nákladů výroby mléka nejsou zahrnuty nepřímé dotace. Studie MZe ČR (Komoditní karta, červen 2025) prozatím neodhaduje pro rok 2024 celkovou výši podpor (přímé i nepřímé) na litr mléka. V roce 2023 byla tato na úrovni 1,52 Kč/l (z toho přímé dotace 0,69 Kč/l a nepřímé dotace 0,83 Kč/l).

Ocenění vedlejších výrobků

Jednou z velmi významných položek v kalkulaci nákladů výroby mléka, jsou odpočty, resp. ocenění vedlejších výrobků (narozené tele, hnůj/kejda, zkrmené mléko aj.), které v roce 2024 dosahovaly výše 0,933 Kč/kg mléka, tedy 26,21 Kč/KD. Náklady na narozené tele z celkových odpočtů vedlejších výrobků představovaly v hodnoceném souboru za rok 2025 úrovně 28,30 % (0,264 Kč/kg), na produkci statkových hnojiv 31,94 % (0,298 Kč/kg) a na zkrmené mléko pak 39,76 % (0,371 Kč/kg). V naší kalkulaci nákladů na mléko dosahovaly celkové odpočty vedlejších výrobků výše 9 567 Kč/krávu a rok. V porovnání s předchozími roky, je zajímavý nárůst u položky zkrmené mléko, což lze vysvětlit především podílem chovů, které prodloužily délku doby periody zkrmování tranzitního či nativního mléka (tržního i netržního) telatům, což je jednou z preferovaných cest zlepšení úrovně zdraví v chovech.

Cena narozeného telete

V naší kalkulaci již mnoho let používáme metodický přístup Poláckové et al. (ÚZEI, 2010), kteří kalkulují cenu narozeného telete jako 6 % z celkových nákladů na krávu a rok po odpočtu vedlejších výrobků (hnůj/kejda; zkrmené mléko), a tento ukazatel dělí čistou natalitou na 100 krav (v našem modelu kalkulováno s čistou natalitou 95 %). Podle této kalkulace dosahovaly náklady na narozené tele v roce 2024 výše 7 067 Kč. Výsledný náklad na narozené tele je obecně v kalkulačním modelu mj. významně ovlivněn parametrem čisté natality (čistá natalita, tj. počet živě narozených telat na 100 otelených krav), která by měla proto být rutinně kalkulována.

Náklady na KD a kg vyrobeného mléka

Celkové vlastní náklady hodnocených podniků vzrostly roce 2024 na úroveň 118 753 Kč/krávu a rok, což je o +11 746 Kč/krávu a rok více (meziroční nárůst celkových vlastních nákladů o +11 %), než tomu bylo v naší kalkulaci nákladů na výrobu mléka za rok 2023 (107 007 Kč/krávu/rok). Celkové vlastní náklady na krávu a krmný den (KD) v roce 2024 dosahovaly výše 325,35 Kč (v roce 2023 pak 293,17 Kč) a na kg prodaného mléka pak 11,58 Kč.

Nejvyšší nákladovou položkou (41,21 % z celkových nákladů) představovaly v roce 2024 tradičně náklady na krmiva (vlastní a nakoupená), které dosahovaly výše 134,07 Kč/KD, což je o 4,5 % více než v roce 2023 (128,39 Kč/KD).

K nejvýznamnějším nákladovým položkám výroby mléka, mimo položky krmiva, patřily:

- a) pracovní náklady – 12,43 % z celkových nákladů – ve výši 40,43 Kč/KD (z toho mzdové náklady 74,30 %, zákonná pojištění a odvody 25,70 %) s meziročním nárůstem o 6,40 %,
- b) služby – 5,90 % z celkových nákladů, a to ve výši 19,22 Kč/KD (jde o služby veterinární 26,50 %, plemenářské 23,80 % a ostatní 49,70 %) s meziročním nárůstem o 7,30 %,
- c) energie – 2,90 % z celkových nákladů, s meziročním nárůstem o 7,80 %,
- d) spotřeba materiálu – 2,56 % z celkových nákladů s meziročním poklesem o 2,0 %,
- e) odpisy – 13,53 % z celkových nákladů (z toho 39,70 % činily odpisy staveb a strojů a 60,30 % odpisy krav).
- f) režie – 14,91 % z celkových nákladů (z toho 49,20 % činily režie živočišné výroby a 50,80 % celopodniková režie),
- g) ostatní náklady – 4,35 % z celkových nákladů.

Roční tržby za prodané mléko na krávu roce 2024 činily 115 646 Kč (tj. o +7 997 Kč vyšší tržby za mléko než v hodnoceném souboru podniků za rok 2023). Přímé dotace na krávu a rok dosahovaly v roce 2024 výše 7 034 Kč (v roce 2023 pak 5 588 Kč/krávu/rok). V roce 2024 bylo dosaženo zisku bez započtení dotace 0,63 Kč/kg prodaného mléka. Při započtení přímé dotace ve výši 0,686 Kč/kg mléka, bylo dosaženo v roce 2024 zisku 1,32 Kč/kg prodaného mléka, což je obdobný výsledek jako v roce 2023 (1,34 Kč/kg prodaného mléka).

Pro srovnání, v Komoditní kartě Mléko a mlékárenské výroby (MZe ČR, červen 2025) byly uveřejněny odhady vývoje nákladů, výnosů a rentability mléka. Podle této studie/odhadu náklady na litr vyrobeného mléka v roce 2024 dosahovaly průměrné výše 9,99 Kč/l s odhadem realizační ceny mléka na úrovni 11,33 Kč/l. Odhad za I. kvartál roku 2025 – náklady na litr vyrobeného mléka ve výši 10,18 a realizační cena mléka 12,95 Kč/l. Data publikovaná ÚZEI, uvedená v Komoditní kartě ke dni 31.7.2025, nebyla v době zpracování výsledků tohoto šetření kompletně publikována.

Kompletní výčet nákladových položek, ale i kalkulací tržeb, ať již na krávu a krmný den, nebo na kg prodaného mléka je uveden v tabulce 1.

Tabulka 1: Náklady na výrobu mléka v ČR za rok 2024

Náklady na výrobu mléka za rok 2024

Počet sledovaných farem	76	na dojnici a den	na kg mléka	% z celk. nákladů
Náklady na krmiva	vlastní	70,21	2,499	21,58
	nakoupené	63,86	2,273	19,63
	celkem	134,07	4,772	41,21
Léky		7,16	0,255	2,20
Mzdové náklady		30,03	1,069	9,23
Pojištění a odvody		10,40	0,370	3,20
Služby	veterinární	5,09	0,181	1,56
	plemenářské	4,58	0,163	1,41
	ostatní	9,55	0,340	2,94
Energie		9,44	0,336	2,90
Spotřeba materiálu		8,34	0,297	2,56
Odpisy	stavby a stroje	17,45	0,621	5,36
	dojnice	26,55	0,945	8,16
Režie	živ. výroby	23,88	0,850	7,34
	celopodniková	24,64	0,877	7,57
Ostatní náklady		14,16	0,504	4,35
Celkové vlastní náklady (Kč)		325,35	11,580	100,00
Odpočet vedlejších výrobků	telata	7,42	0,264	
	hnůj	8,37	0,298	
	zkrmené mléko	10,42	0,371	
Celkové náklady po odpočtu vedl. výrobků (Kč)		299,14	10,647	
Přímé dotace na dojnice (Kč)		19,27	0,686	
Průměrná dodávka (kg/krmný den)			28,096	
Zkrmené mléko - mlezivo + odpadní mléko (kg/krmný den)			0,576	
Průměrná užitkovost - výroba (kg/krmný den)			28,672	
Průměrná realizační cena mléka (Kč/kg)			11,277	
Zisk + / Ztráta - bez započtení přímých dotací (Kč)			0,630	
Zisk + / Ztráta - po započtení přímých dotací (Kč)			1,316	

Společnost MIKROP ČEBÍN, a.s. získává kontinuálně produkční a ekonomická data ve stádech dojeného skotu již 14 let, a to jak na území ČR, tak i na Slovensku. Přehled vývoje nákladů na výrobu mléka v ČR v letech 2015, 2019, 2021, 2022 a 2023 je uveden v tabulce 2.

Z této tabulky je zřejmý nárůst nákladů na krmiva mezi roky 2015 a 2024, a to v celkové výši + 34,04 %, kdy hlavně krmiva nakoupená vykázala nárůst o +45,50 %, zatímco náklady na krmiv vlastní vzrostla o 25,00 %.

Pokud porovnáme náklady na výrobu 1 kg mléka v roce 2024 s náklady za rok 2015, pak u jednotlivých nákladových položek došlo k těmto změnám:

1) krmiva (celkem)	+34,04 %.
2) léky	+52,94 %,
3) mzdové náklady a pojištění	+37,14 %,
4) veterinární služby	+38,50 %,
5) plemenářské služby	-15,80 %,
6) ostatní služby	+161,54 %,
7) energie	+88,90 %,
8) spotřeba materiálu	+50,00 %,
9) odpisy (stroje, dojnice)	+49,50 %,
10) režie živočišné výroby	+32,80 %,
11) režie celopodniková	+91,30 %,
12) ostatní náklady	+11,10 %

Tabulka 2: Vývoj nákladů na výrobu 1 kg mléka v ČR v letech 2015 až 2024 (položky jsou zaokrouhleny na 2 desetinná místa)

Náklady na výrobu 1 kg mléka mezi lety 2015 až 2024						
Sledované období - roky		2015	2019	2021	2023	2024
Náklady na krmiva	vlastní	2,00	2,19	2,32	2,39	2,50
	nakoupené	1,56	1,53	1,85	2,42	2,27
	celkem	3,56	3,72	4,17	4,81	4,77
Léky		0,17	0,15	0,19	0,21	0,26
Mzdové náklady		0,80	0,99	1,00	1,08	1,07
Pojištění a odvody		0,25	0,29	0,30	0,34	0,37
Služby	veterinární	0,13	0,13	0,13	0,18	0,18
	plemenářské	0,19	0,18	0,19	0,17	0,16
	ostatní	0,13	0,22	0,33	0,32	0,34
Energie		0,18	0,20	0,27	0,30	0,34
Spotřeba materiálu		0,20	0,19	0,24	0,32	0,30
Odpisy	stavby a stroje	0,32	0,39	0,47	0,37	0,62
	dojnice	0,73	0,72	0,75	0,87	0,95
Režie	živ. výroby	0,64	0,60	0,66	0,80	0,85
	celopodniková	0,46	0,54	0,53	0,78	0,88
Ostatní náklady		0,45	0,38	0,39	0,44	0,50
Celkové vlastní náklady		8,21	8,70	9,63	10,99	11,59
Odpočet vedlejších výrobků	telata	0,26	0,24	0,24	0,25	0,26
	hnůj	0,21	0,22	0,22	0,28	0,30
	zkrmené mléko	0,13	0,18	0,19	0,17	0,37
Celkové náklady po odpočtu vedl.výrobků		7,61	8,06	8,97	10,29	10,66
Průměrná roční užitkovost krav kg		8839	8814	9122	9968	10465
Průměrná realizační cena mléka (Kč/kg)		7,70	8,71	8,95	11,06	11,28
Zisk +/- Ztráta - bez započtení přímé dotace (Kč/kg)		0,09	0,65	-0,02	0,77	0,62
Přímé dotace na krávy (Kč/kg)		-	0,79	0,72	0,57	0,70
Zisk v Kč/kg mléka vč. přímých dotací		0,09	1,44	0,70	1,34	1,32
Počet sledovaných farem (n)		55	51	56	69	76

Náklady na krmiva a vlastní ocenění krmiv v chovech

Náklady na krmiva vlastní i nakoupená jsou stále ve struktuře nákladů na výrobu mléka nejvýznamnější nákladovou položkou s podílem 41,21 % (vývoj nákladů na krmiva mezi roky 2015 až 2024 je patrný také z tabulky 2.). Vlastní i nakoupená krmiva se na celkových nákladech na krmiva podílela přibližně 50 %. Průměrné ceny vybraných krmiv za rok 2024 jsou uvedeny v tabulce 3. Upozorníme však, že ocenění krmiv je ukazatelem orientačním, a to s ohledem na používanou velmi různorodou metodiku oceňování krmiv v zemědělských podnicích a velikou variabilitu v oceňování mezi podniky. Pro zajímavost cena (vnitropodnikové ocenění krmiva) 1 tuny kukuřičné siláže se pohybuje v chovech mezi 590 až 2100 Kč/t, zatímco u travní senáže 400 až 2300 Kč/t, a to dle výrobních oblastí a systému oceňování/vnitropodnikových kalkulací. Doporučené je oceňovat krmiva na základě skutečné znalosti nákladů vlastní výroby – osiva, hnojiva, půdní práce, ochrana rostlin, sklizeň a manipulace s plodinou, konzervace a uchování krmiv, ostatní náklady, včetně zohlednění výsledné kvality a výnosu, nebo metodou kalkulace živin v krmivu obsažených. Obecně nejvyšší nákladovou položkou z pohledu statkových krmiv je vlhké kukuřičné zrno, luční a vojtěškové či jetelové seno.

Tabulka 3: Náklady na vybraná objemná krmiva v ČR

Náklady na vybraná objemná krmiva	Kč/tuna
Vojtěšková nebo jetelová senáž	833
Kukuřičná siláž	929
Vlhké kukuřičné zrno	3 232
Siláž z jednoletých píceň	908
Senáž travní	1 216
Seno luční	2 061
Seno vojtěškové nebo jetelové	1 448

Ztráty krav, prvotetek a intenzita brakování

Ztráty krav do 90. dne po otelení, jsou jedním z klíčových ukazatelů rané brakace ve stádech dojeného skotu. V námi hodnoceném souboru dosahovaly v roce 2024 ztráty krav do 90. dne po otelení úrovně 6,28 % (tabulka 4). Za optimální považujeme hodnoty ztrát krav do 90. dne po otelení <6 %, za hraniční pak ztráty krav 6 až 8 % a za problematické ty, které překročí hranici 8, resp. 10 %. Ztráty prvotetek do 90. dne po otelení dosahovaly v hodnocených chovech v roce 2024 úrovně 5,06 %, což je o něco výše než doporučená hranice do 4 %. Intenzita brakování krav dosahovala v roce 2024 úrovně 34,56 %, což je téměř identická hodnota jako v roce 2023 – 34,41 %. Podíl vyřazených krav ze stáda v roce 2023 dosáhl celorepublikově úrovně 37,20 % (ČMSCH, 2024) s tím, že data za rok 2024 ještě nebyla v době hodnocení našich dat veřejně publikována.

Tabulka 4: Vybrané ukazatele managementu chovu krav

Vybrané ukazatele chovu krav - ztráty a brakování krav	
Ztráty krav do 90. dne po otelení (%)	6,28
Ztráty prvotetek do 90. dne po otelení (%)	5,06
Intenzita brakování krav (%)	34,56

Hodnocení vybraných ukazatelů produkce a zdraví mléčné žlázy

Jednou ze základních metrik hodnocení úrovně mléčné produkce ve stádech dojeného skotu je evidence produkce mléka na všechny krávy a na dojené krávy (tabulka 5). V námi hodnoceném soboru 76 chovů činila produkce mléka na všechny krávy 28,90 kg/den, resp. 33,30 kg/den v případě produkce na dojenou krávu.

Tabulka 5: Vybrané ukazatele chovu krav podle dat z KU (Kontroly užítkovosti)

Vybrané ukazatele chovu krav - produkce mléka	
Produkce na všechny krávy (kg/den)	28,90
Produkce na dojené krávy (kg/den)	33,30

Průměrný počet somatických buněk v hodnocených chovech byl 243 590 tis. SB/ml (tabulka 6). Počet SB podle Ročenky chovu skotu (2024) dosahoval v roce 2023 úrovně 235 tis. SB/ml (novější data nebyla v době hodnocení dat k dispozici). Snahou každého chovatele by mělo být dosáhnout ideálně počtu SB <150 tis. SB/ml, kdy za přijatelnou hranici označujeme úroveň ≤200 tis. SB/ml. Velmi podstatným ukazatelem zdraví mléčné žlázy je i LS (lineární skóre), které bylo v roce 2024 na úrovni 4,29 (přepočet obsahu SB na LS). Užití hodnot lineárního skóre v případě individuálního hodnocení zdraví mléčné žlázy u dojnic je jedním z klíčových nástrojů kontroly mastitid. U krav s lineárním skóre nad 4 lze očekávat denní ztrátu produkce mléka na úrovni více než 1,5 kg, resp. 400 a více kg mléka za laktaci. K oblasti managementu zdraví mléčné žlázy poznamenejme, že stále v mnoha chovech dojeného skotu absentuje rutinní využívání výstupů a souhrnů např. z Milk profi dat (MPD) po uskutečněné kontrole užítkovosti, které mohou chovateli velmi významným způsobem napomoci v řízení zdraví mléčné žlázy a eliminaci výskytu mastitid. Trendem posledních několika let je zvýšený tlak na uplatňování tzv. selektivního zaprahování krav bez antibiotik. V našem šetření jsme zjistili, že podíl chovů, které zaprahují krávy bez užití antimikrobik/antibiotik činil 34,80 %.

Průměrný laktační den (DIM – Days in Milk) je v chovatelské praxi velmi často používaným hodnotícím ukazatelem, který je velmi úzkým vztahem s délkou doby stání krav na sucho (ukazující i na úroveň parametrů zaprahování krav), a jako takový je velmi dobrým indikátorem úrovně managementu reprodukce stáda a celkové úrovně jejího řízení. V námi hodnoceném souboru (podle dat z KU) DIM dosahoval průměrné hodnoty 175 dní (tabulka 6), což je v souladu s obecně požadovanými 160 až 175 dny laktace. Obecně u tohoto parametru můžeme konstatovat, že kratší laktační den signalizuje problémy s délkou doby stání na sucho (předčasné zaprahování krav a prodlužování neproduktivní periody krávy) a zkracování periody laktace u krav. Naopak, laktační den nad 200 dní signalizuje neúměrné prodlužování laktací

(indikuje reprodukční problémy ve stádě), a to na úkor dosahování dobrých ukazatelů reprodukce, což může mít negativní vliv na obrat stáda (zvláště v chovech s vysokou intenzitou brakování).

Tabulka 6: Vybrané ukazatele chovu krav podle dat z KU (Kontroly užítkovosti)

Vybrané ukazatele chovu krav – kvalita mléka	
Průměrný PSB (tis./ml)	244
Přepočtené LS	4,29
Průměrný laktační den (den)	175
Podíl krav zaprahých bez antimikrobik (%)	34,80

Hodnocení vybraných ukazatelů reprodukce

Průměrné mezidobí krav v námi hodnocených 76 podnicích bylo na úrovni 380 dní (o -6 dní kratší než v hodnoceném souboru podniků za rok 2023), což je ukazatel vyhovující (<410 dní, obvykle v chovech v rozmezí 370 až 405 dní). Neméně významným hodnoceným ukazatelem bylo průměrné pregnancy rate (PR), které se stanovuje jako násobek procenta intenzity detekce říje (HDR - Heat Detection Rate, tj. počet inseminovaných krav z počtu všech krav, které jsou k inseminaci způsobilé v průběhu 21denního cyklu) a procenta zabřezlých krav (CR – Conception Rate). Obecným cílem je dosahovat hodnoty PR >20 % s tím, že mnoho stád dojeného skotu dnes rutinně dosahuje hodnot 22 až 27 % (tj. výborné úrovně nad 25 %), v chovech s řízenou reprodukcí pak tyto hodnoty jsou obvykle ještě o něco vyšší. Námi hodnocený soubor chovů dosahoval průměrné hodnoty 25,54 % (tabulka 7).

Inseminační index v hodnoceném souboru chovů se u jalovic pohyboval na úrovni 1,90, zatímco u krav pak dosahoval hodnoty 2,50, což nejsou zcela ideální parametry (doporučený inseminační index u jalovic <1,50, u krav <1,80).

Jednoznačným trendem ve stádech dojeného skotu je používání sexovaného semene s cílem zvýšit podíl narozených jaloviček a zlepšit tak genetický a ekonomický potenciál chovu. Této strategie se užívá zejména pro rychlejší obměnu/obrat stáda, a v chovech holštýnského skotu i s cílem lepšího zpeněžení/prodeje vyššího počtu jalovic, což je pro mnohé podniky ekonomicky zajímavější, než odchov a časný prodej mléčných holštýnských býčků. Tato strategie bývá v řadě chovů kombinovaná i s užitím inseminačních dávek masných býků na plemence (zejména krávy) s horší plemennou hodnotou (produkce zvířat do výkrmu = lepší zpeněžení křížence s masným plemenem). Mezi hlavní úskalí užití vysoké podílu sexovaných dávek v chovech dojeného skotu, patří problémy vyplývající zejména z poddimenzování ustájovacích kapacit pro odchov jalovic (velmi častý problém v ČR). Zmínit musíme i fakt, že v chovech, které využívají sexované dávky je dosahováno i nižší úspěšnosti v zabřezávání (zhoršení zabřezávání v rozsahu 5 až 20 % dle úrovně managementu reprodukce v chovu; horší úspěšnost u starších krav). Podíl jalovic, které byly v námi hodnocených chovech zapouštěny sexovaným semenem činil 22,80 %, zatímco u krav tomu bylo pouze ve 2,90 %. Podíl použití sexovaného semene se v podnicích u jalovic pohyboval od 0 do 86 %, zatímco u krav od 0 do 47 %. Podle studie Seidela a DeJarnetta (2022) se podíl použití sexovaného semene v Severní Americe blíží

hranici 30% ze všech uskutečněných inseminací. Podle webu The Dairy Site, činil podíl sexovaných dávek použitých ve Velké Británii ve stádech dojeného skotu 84 %.

Tabulka 7: Vybrané ukazatele chovu krav podle dat z KU (Kontroly užítkovosti)

Vybrané ukazatele chovu krav - reprodukce	
Průměrné pregnancy rate (%)	25,54
Mezidobí (dny)	380
Inseminační index jalovice	1,90
Podíl užití sexovaného semene u jalovic (%)	22,90
Inseminační index krávy	2,50
Podíl užití sexovaného semene u krav (%)	2,90

IOFC

IOFC (Income Over Feed Cost), neboli ukazatel příjmů nad náklady na krmiva slouží ke stanovení tzv. zlomového bodu IOFC, který umožní chovateli vyhodnotit aktuální stav a pomůže mu určit jaká opatření v oblasti managementu chovu a výživy by měl učinit, aby bylo zajištění optimální finančních toků. Velmi vhodný je tento nástroj pro ekonomickou predikci a modelování různých situací (změna cen vstupů, kolísání cen mléka apod.). Předností IOFC je také skutečnost, že ve svém výpočtu nezohledňuje jak fixní náklady, tak i dotace, ale poměruje nákladovou položku krmiv (vstup) s výnosovou položkou (tržby za mléko). V roce 2024 dosahoval ukazatel IOFC v námi hodnoceného souboru úrovně 182,76 Kč/KD (tabulka 8), zatímco v roce 2023 pak činily v našem výběrovém souboru úrovně 166,54 Kč/KD.

Tabulka 8: Náklady a tržby v Kč/KD v ČR, IOFC

Stanovení IOFC	
Krmiva celkem (Kč/KD)	134,07
Fixní náklady - bez krmiv (Kč/KD)	191,28
Celkové náklady (Kč/KD)	325,35
Tržby (Kč/KD)	316,84
IOFC (Kč/KD)	182,76

Závěr

Vážení chovatelé na závěr tohoto článku, věnovaného ekonomice výroby mléka, mi dovolu velmi poděkovat Vám všem chovatelům dojeného skotu, kteří jste se aktivně zapojili do našeho ekonomického šetření.

Autor článku: Ing. Stanislav Staněk, Ph.D.

stanislav.stanek@mikrop.cz